

ДРАМАТИЗАЦИЈА ПО МОТИВИМА ЕПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ

«ЖЕНИДБА КРАЉА ВУКАШИНА»

КОСТА ПЕШЕВСКИ

БЕОГРАД
АПРИЛ 2006.

ЛИЦА:

ВУКАШИН, *српски властелин*

МОМЧИЛО, *српски војвода*

УГЉЕША, *Вукашинов брат*

ВИДОСАВА, *Момчилова жена*

ЈЕВРОСИМА, *Момчилова сестра*

НАРОДНИ ГУСЛАР, *наравно слеп*

ВУКАШИНОВИ ВОЈНИЦИ

Радња се одвија средином четрнаестог века, како песник каже, « у Херцеговини, у граду Пирлитуру према Дурмитору».

1.

(Трпезарија на двору војводе Момчила. Велики сто на средини. У ћошку степенице које воде на горе. За столом седе Момчило, Вукашин, Угљеша и Јевросима. Мушки део друштва черечи рукама печење и пије вино.)

МОМЧИЛО

Баш лепо што сте нам дошли, Вукашине. Ретко нам свраћате ти и Угљеша, а знаш да од вас немамо дражих гостију.

ВУКАШИН

Није лако, Момчило, стићи до ове твоје вукојевине, да извинеш. Ако се којим случајем и не изгубиш у магли, има мечке да те поједу.

МОМЧИЛО

Нису то мечке, то су ови сељаци околу што живе. А педесет пута сам им рекао да ми не уходе госте. А шта ћеш? Не можеш им замерити. Брину се за мене. Плаше се да ме неко не нападне. Ево, скоро баш, био порезник да узме паре...појели га.

ВУКАШИН

Молим?

УГЉЕША

Је ли Момчило, ти нас мало онако...а?

МОМЧИЛО

Јок ја, богами! Појели га, замисли. Усред шуме. К'о да их не храним, па се наврзли на Немањићеве порезнике. После ја морам да се правдам Урошу.

ВУКАШИН

Да се правдаш Урошу? Ти се шегачиш, Момчило? Ко се још правда Урошу за било шта? Њега нико ни за шта не пита. Какав је смотан, није ни чудо. Од кад је сео на престо, свака шуша се осилила. Нико се више не плаши власти.

МОМЧИЛО

Е, то ми се не допада! Власт мора да се поштује!

ВУКАШИН

Чак и Урошева?

МОМЧИЛО

Него како! Власт је власт. Поготово сада не смемо да се играмо јер ће да нам оду главе док си реко Газиместан. Још мало па ће они Турци да нам закуцају на врата. А шта ћемо онда? Ако се у кући не зна ко пије а ко плаћа, за час ће све да оде у врага.

ВУКАШИН

Неће ако се лепо до говоримо с Турцима чим дођу. Кажемо им лепо; „Може, браћо, биће све у реду, само нам дајте то и то и то.“ И сви задовољни.

МОМЧИЛО

Како, море!? Ко задовољан? Ја никако. С њима да се договарам! Ма не долази у обзир! Има да се кољемо с њима, ако треба до последњег међу нама. Само нека дођу. Има да ради јуначка ми сабља по њиховим главама и трбусима.

ВУКАШИН

Како, бре, Момчило, можеш тако да говориш? Па јел' знаш ти колика је то сила? Знаш ли ти колико њих има? Да се сада сви ми у со праметнемо не би Турком осолили ручка. Појешће нас као ови твоји сељаци што су појели порезника.

МОМЧИЛО

Ја се њих не плашим. Ако мене неко пита, ја баш једва чекам да дођу па да изделимо мегдан. Једва чекам. Теби ако се не допада, а ти се склони у страну.

ВУКАШИН

Много би ти било лакше да уклониш Уроша и ове будале око њега, него да се бијеш с Турцима.

МОМЧИЛО

Не разумем. Како то?

ВУКАШИН

Говорим чисто онако, знаш, шта би било, кад би било.

МОМЧИЛО

И даље не разумем.

ВУКАШИН

Ја имам паре. Ти имаш војску. Па ти и ја смо заједно јачи него цела Србија. Паре и сила. Шта ћеш више и боље од тога? Смакли бисмо Уроша за час. А ове улизице око њега. Као што се сад њему умиљавају, исто тако би се умиљавали нама. Само још више. Зато што би нас се плашили. Сва би власт била наша.

МОМЧИЛО

Вукашине, ја знам да си ти велики шаљивџија. Просто се некада не зна кад си озбиљан, а када се шалиш. Сада се вероватно шалиш, пошто си мало попио. Ово што си сада рекао ћу да заборавим. И замолио бих те да такве шале више не збијаш, пошто би могао неко да те узме за озбиљно.

ЈЕВРОСИМА

Пустите сад то. Важно је да су они нама стигли здрави и читави. Вукашине, хоћеш да ти сипам још вина?

УГЉЕША

Хоћу ја!

ВУКАШИН

Не може. Доста ти је било.

УГЉЕША

Што?

ВУКАШИН

Да нас не брукаш више, вуцибатино пијана. Не могу више због тебе да црвеним. Јел' знаш? Мој Момчило, да знаш само шта ми ради. Напије се као стока па крене с оним његовим барабама у провод. После свашта чујем. Е, тако ти је то од кад је Урош постао глава у кући. Знаш кад би то могло да је Душан жив? Никада!

МОМЧИЛО

Немој само ти да се позиваш на Душана. Теби првом то не би ишло на руку.

ВУКАШИН

Што мени?

МОМЧИЛО

Како би онда трговао с Арнаутима?

ВУКАШИН

Каквим Арнаутима, Момчило? Шта говориш бог с тобом?

МОМЧИЛО

С оним што им продајеш сабље и шлемове. А они теби онај туцани мак.

ВУКАШИН

Ја?! Арнаутима сабље! Ко ти је то рекао?

МОМЧИЛО

Сви!

ВУКАШИН

И ти им верујеш, грешна ти душа! За те сабље први пут чујем. Мак јесам куповао. Па шта? Јел' забрањено да се тргује с храном?

МОМЧИЛО

Ја сам, богме, чуо да се тај мак користи још за неке друге ствари, па да се онда мало од њега побрљави.

ВУКАШИН

Ја не знам о чему ти говориш.

МОМЧИЛО

А ти Угљеша? Да ниси ти начуо штогод о томе?

УГЉЕША

Јок ја. Први пут чујем. Ако се нешто такво и догађа, ми са тиме ништа немамо.

МОМЧИЛО

Јок, мој деда има. Још кукате за Душаном. Па само за те бунике би вам исекао и ноге и руке и уши и носеве, и још неке штрчеће и висеће делове што нису за сечење.

УГЉЕША

Па ти нас вређаш!

МОМЧИЛО

Доста, море! Ако мислите да ми није познато чиме се све бавите, малко сте се занели обојица. Да вас не знам од кад знам за себе, ја бих вам први пресудио. Правите свињац где стигнете, а вадите се на Уроша. Тачно је да је момак мало шунут у мозак и да је килав ко клада. Али то не значи да вас двојица због тога треба да правите ршум по Србији. Јел' вам јасно? Али нећемо о томе сада.

ЈЕВРОСИМА

Немој одмах да се жестиш, Момчило. Није истина све што сељаци говоре. Знаш да воле да преувеличавају.

ВУКАШИН

Јесте, слажем се.

МОМЧИЛО

Је ли, где је Видосава? Нема је цело вече.

ЈЕВРОСИМА

Не знам ја ништа. Ваљда је опет боли глава. Или је можда мрзи да сиђе да поздрави госте.

МОМЧИЛО

Иди је зови да дође.

ЈЕВРОСИМА

Ја да је зовем? Шта сам јој ја? Слушкиња? Нека сама сиђе.

(Видосава се појављује на врху степеница.)

ЈЕВРОСИМА

Ја ако кренем да је зовем, то баш неће бити најпријатније за гледање.

ВИДОСАВА

А шта ће то да буде тако непријатно?

ЈЕВРОСИМА

Ооо, ево и принцезе!

ВИДОСАВА

Добро вече, гости. Добро вече, војводо. Добро вече и теби, Јевросима.

МОМЧИЛО

О, добро вече, моја вјерна љубо! Цело вече само тебе чекамо.

ЈЕВРОСИМА

А никако да те дочекамо.

ВИДОСАВА

Извињавам се свима. Нешто сам данас лоше воље. Али морала сам да сиђем бар на кратко да поздравим наше драге госте.

ВУКАШИН

Ако је тако, ниси морала да се мучиш.

ВИДОСАВА

А, не бих себи опростила да вам нисам пожелела добродошлицу, као права домаћица.

ЈЕВРОСИМА

Аууу!

МОМЧИЛО

Ако ниси добро, а ти се врати у своје одаје. Ја се надам да гости неће замерити.

ВУКАШИН

Не, боже сачувај. Жао ми је што ћемо бити ускраћени за тако лепо друштво, али шта да се ради.

ВИДОСАВА

Онда, лаку ноћ свима.

(Одлази. Момчило и Вукашин зверају за Видосавом. Јевросима примети Вукашинов поглед за Видосавом. Изнервирано устаје.)

ЈЕВРОСИМА

Идем и ја. Уморна сам. Лаку ноћ свима. Лаку ноћ, Вукашине.

ВУКАШИН

Лаку ноћ.

(Јевросима одлази. Замакне иза врата, а онда стане и крене да прислушкује разговор.)

МОМЧИЛО

Него, Вукашине, шта кажеш?

ВУКАШИН

На шта?

МОМЧИЛО

Па знаш...

ВУКАШИН

Не разумем.

МОМЧИЛО

Хајде, немој сад да ми врдаш. Све сам видео!

ВУКАШИН

Момчило, или сам ја мало превише попио, или ти ниси баш најјаснији.

МОМЧИЛО

'Ајде, 'ајде, немој сад ту да ми се правиш невешт. Само те посматрам цело вече.

ВУКАШИН

Што? Шта сам радио?

МОМЧИЛО

Их, шта? Цело вече бацаш око на извесну цуру.

ВУКАШИН

Момчило!? Шта то говориш? Ја? Па зар ти мислиш да бих ја тако нешто урадио? Па ти си мени као рођени брат. То би било незамисливо! Аууу! Зар ти мислиш да бих ја Видо...

МОМЧИЛО

Не знам ја шта би ти вид'о, али знам шта сам ја вид'о. Цело вече ми не скидаш ока са сестре.

ВУКАШИН

С чега?

МОМЧИЛО

Са Јевросиме. Ааа, лисицо матора. Је си га видео, Угљеша?

УГЉЕША

Ја? Да...овај да... видео, видео...

МОМЧИЛО

(Вукашину)

Видиш. И он те је приметио.

ВУКАШИН

Мене и Јевросиму?

МОМЧИЛО

Јок, тебе и Видосаву. Све сам видео, не вреди да се правиш.

ВУКАШИН

Па...да...мало...можда.

МОМЧИЛО

Шта си се препао? Мислио си да ћу да те одерем. Слушај, ја не бих да се мешам, још мање нешто да предлажем, или не знам ни ја шта. Само да знаш, Јевросима би баш могла већ да се удаје. Крајње је време. Могла је и до сад, али је, брате мили, много ћудљива. Знаш, онако је мало на своју руку. Не зна ни она сама шта хоће. Разјури силне просце. А за тебе је баш таман.

ВУКАШИН

Ма јел' ти то озбиљно, Момчило? Ја нисам то приметио.

МОМЧИЛО

Ништа ти ја не знам. Ништа нисам видео, ништа чуо. Ја то тек онако успут помињем, нагађам. Ти, оно, сад види. Знаш, ту и тамо поричај мало с њом. А што се тиче оних твојих Арнаута. Ја то не бих рекао никад никоме. Ја родбину не бих ником одао, па да раде не знам ни ја шта. А ти и ја као да смо родбина. Јел' тако? Него да се ми мало провеселимо. Деда, долази овамо!

(Улази гуслар.)

МОМЧИЛО

Деда, 'ајде да отпеваш нешто лепо.

ГУСЛАР

Хоћу, газда. Јел' да буде више лирски или епски?

МОМЧИЛО

Па јел' видиш да два јунака овде седе, а не момак и девојка. Значи епски. Онако нешто јуначки. Или ти можда личимо на оне што их је Душан посебно третирао, да не кажем који су то...

ГУСЛАР

«Боже мили чуда великога,
састала се два сива сокола,
у бијеломе граду Пирлитуру.
Пирлитуру испод Дурмитора.
Први соко војвода Момчило,
А други је краљу Вукашине.
Састали се, рујно вино пију.
Рујно вино пију, пак бесједе...»

МОМЧИЛО

Доста, доста бре више. Па јел' знаш ти нешто друго или само
обрћеш једно те исто. Исто си ми то певао кад је пре десет
дана био онај матори Југ Богдан.

ГУСЛАР

Није газда. То је било нешто друго.

МОМЧИЛО

Јесте, мало сутра. Исто ово што сад запомажеш само си имена
променио. Јел' те зато плаћам?

ГУСЛАР

Плаћате ме да певам јуначке песме. И радим поштено.

МОМЧИЛО

Једно те исти запеваш нон-стоп. Да се гониш напоље и да
смислиш нешто ново, да не би морала да ради бритка сабља.
Напоље!

(Гуслар одлази.)

ГУСЛАР

(у одласку)

Великаши, бестрага вам глава...

МОМЧИЛО

Све сецикесе и лопуже. Боже ме саклони.

ВУКАШИН

Момчило, ми смо ти баш уморни. Ми бисмо се повукли. Да
будемо одморни сутра кад кренемо у лов.

МОМЧИЛО

Паметно велиш. Идем и ја. Сутра ћемо да разговарамо.

*(Вукашин одлази. Момчило остаје. Јевросима стоји иза
врата.)*

МОМЧИЛО

Изађи слободно.

(Јевросима се тргне.)

МОМЧИЛО

Изађи слободно, знам да си ту.

(Јевросима излази.)

ЈЕВРОСИМА

Како си знао ?

МОМЧИЛО

Па знам ја ди ти не би могла тек тако лако да одеш на
спавање кад је Вукашин у кући. Јеси све чула?

ЈЕВРОСИМА

Јесам. Знала сам да ће тако да реагује.

МОМЧИЛО

Што? Ниси задовољна? Па пристаће, нема му друге. Јеси чула
како сам га притегао?

ЈЕВРОСИМА

Он мене не воли. Знала сам.

МОМЧИЛО

Шта те брига. Узеће те за жену како год.

ЈЕВРОСИМА

Није како год. Нећу да се на силу жени са мном.

МОМЧИЛО

Можда му сада неће бити право. Али навићи ће се. Знам га. Треба га само довести у ред. Ти ћеш га довести у ред. Хоће он, само још није свестан.

ЈЕВРОСИМА

Знам ја шта он хоће.

МОМЧИЛО

Шта? Реци ми, молим те.

(Јевросима се расплаче и оде.)

МОМЧИЛО

Еј, где ћеш? А шта ти је сада! Еее, боже, боже...

2.

(Вукашин и Угљеша у гостинској соби.)

ВУКАШИН

Кукала нам мајка свима. Неће остати камен на камену кад нам дођу Турци, због оваквих лудака. Видиш о чем сам ти говорио? Браниће цара макар на престолу био и коњ. Неће издати ону будалу Уроша, па тачно да сви због њега једног изгинемо. Бог да нас саклони поред овог Уроша. Потребан је неко да заштити народ од њега.

УГЉЕША

Ко, Вукашине? Ти?

ВУКАШИН

Свако ко је довољно храбар. Знам ја што га овај тутумрак толико воли. Он у ствари једва чека да се побијемо с Турцима. Јеси га чуо? Једва чека. Он је неко и нешто само док има са ким да се коље и да ратује. Кад нема ратовања, он је нико и ништа. Коме треба овакав горопадник кад влада мир?

УГЉЕША

Ако некоме не треба мир Вукашине, онда смо то ти и ја. Да влада ред и закон какав је био у време Душана, знаш ли када бисмо могли да тргујемо с Арнаутима ? Никад! Посекао би нас Душан, не би трепнуо. Момчило је у праву. Док се год он прави луд на наше послове, више од тога нам не треба. Шта ће ти власт?

ВУКАШИН

Угљеша, отрезни се. Када дођу Турци и налете на овакве као Момчило, настрадаће сви. И он и ми са њим. Боље да га сами склонимо, па да се с Турцима договоримо као људи. С оваквим лудаком сви ћемо да одемо дођавола.

УГЉЕША

Шта да ти кажем? Изађи му на мегдан.

(Вукашин се засмеје.)

ВУКАШИН

Ти се шалиш. Ја њему на мегдан? Луд си! Смакнуо би ме, не би трепнуо. Мора да постоји други начин.

УГЉЕША

Право да ти кажем, ја да сам на твом месту, више бих се бринуо око неких других ствари?

ВУКАШИН

Око којих?

УГЉЕША

Па јел' видиш, несрећо, да хоће да те ожени с Јевросимом по сваку цену.

ВУКАШИН

Ма, знам, хоће он то одавно. Неће му проћи. Не пада ми на памет да будем део његове породице. Чак ни ако је Јевросима у питању. Она је честита девојка али је на жалост његова сестра. Последње што ми пада на памет је да се с њим ородим.

УГЉЕША

Не знам, богами. Јеси чуо кад је рекао како је толерантан према родбини. Јел' му то значило да према осталима више није? Ако хоће тако да те уцењује, онда ствари стоје овако: или ће да каже за Арнауте и за сабље, па смо настрадали обојица, или ћеш ти да се жениш с Јевросимом и онда ћемо и даље да тргујемо на миру, али онда си настрадао само ти.

ВУКАШИН

Немој више, молим те. Боли ме глава. Што те више слушам, све ми је јасније да је најбоље решење да га макнемо. А то би можда било најлакше решење. Али да будем Момчилов зет. Боже ме сачувај. И овако нам је за вратом, још кад бисмо постали фамилија, па сви бисмо најebали не само ја. Зато не бих волео да ми се по кући врзма Момчилова женскадија.

УГЉЕША

Па није баш да не би волео. А?

ВУКАШИН

Што мислиш да сам луд за Јевросимом?

УГЉЕША

Нисам ни мислио на њу.

ВУКАШИН

А на кога си мислио, Угљеша?

(Улази Видосава.)

ВИДОСАВА

Дошла сам да вас питам треба ли вам још нешто?

УГЉЕША

Мени ништа. Ја одох мало да се прошетам.

(Угљеша одлази.)

ВУКАШИН

Не, не треба ни мени ништа. Хвала ти.

ВИДОСАВА

Онда лаку ноћ.

(Видосава се окрене ка вратима.)

ВУКАШИН

Стани! Видосава, нешто бих те питао.

ВИДОСАВА

Реци.

ВУКАШИН

Овде...

ВИДОСАВА

Шта?

ВУКАШИН

Допада ти се овде...на Дурмитору?

ВИДОСАВА

Како то мислиш?

ВУКАШИН

Баш долазим код вас и размишљам – не бих могао овде да живим. У овом снегу и леду.

ВИДОСАВА

Тако је, како је.

ВУКАШИН

Гледам изнад града. Ништа осим Дурмитора. Ова гола брда. Усред лета, као усред зиме. Испод града ништа није боље. Мутна Тара. Ваља само дрвље и камење.

ВИДОСАВА

Овде је Момчилов дом. Ако је њему добро, добро је и мени. А ти то нешто хоћеш да ми кажеш, или тек онако, размишљаш.

ВУКАШИН

Ма, размишљам само. А је ли ти добро овде? Мислим, заиста?

ВИДОСАВА

Не разумем шта ме питаш?

ВУКАШИН

Колико ти је стварно добро поред овог Момчила?

ВИДОСАВА

Он је мој муж.

ВУКАШИН

Ма знам. Шалим се.

ВИДОСАВА

А, тако...

ВУКАШИН

Добар је Момчило. Само што се и код куће понаша као кад комадује војсци.

ВИДОСАВА

Вукашине, не говори такве ствари.

ВУКАШИН

Ма шалим се, кажем ти. Само не знам шта ће бити кад нам дођу Турци.

ВИДОСАВА

Неће доћи. Ако и дођу, Момчило ће да их разјури.

ВУКАШИН

Турке? Па ти не знаш где живиш. Турци су сила над силама. А Момчило је обичан кавгација. Ускоро, такви као он никоме неће бити потребни.

ВИДОСАВА

Вукашине, теби као да се памет помутила. Или се шалиш.

ВУКАШИН

Шалим се. Наравно да се шалим. Него, онако у шали, како би било да ти и ја њега средимо па да ти дођеш код мене.А?

Онако у шали.

ВИДОСАВА

У шали, можда.

ВУКАШИН

А...ОЗБИЉНО?

ВИДОСАВА

Вукашине...

ВУКАШИН

Дођи код мене. У Скадар на Бојани. Знаш ли како је тамо?

Где год погледаш, расту смокве и маслине,простиру се

виногради, ливаде. А не голо камење као у овој пустоши.

Дођи. Да будеш краљица!

ВИДОСАВА

Ја сам и овде краљица.

ВУКАШИН

Краљица чега? Камењара и змијарника.

ВИДОСАВА

Шта ти у ствари хоћеш?

ВУКАШИН

Отруј га.

ВИДОСАВА

Ти си полудео!

ВУКАШИН

Нисам, веруј ми.

ВИДОСАВА

Ја сад идем, Вукашине. Па сутра кад се сретнемо, а ти будеш

био трезан и бистре памети, разговараћемо. А овакве шале

нећемо помињати. Разумеш ли ме?

ВУКАШИН

Извини, не знам шта ми је.

ВИДОСАВА

Прибери се, Вукашине.

(Видосава одлази.)

3.

(Спаваћа соба. Момчило гледа кроз прозор. Улази Видосава.)

ВИДОСАВА

Ти још не спаваш?

МОМЧИЛО

Не, нисам уморан.

ВИДОСАВА

Зашто не легнеш.

МОМЧИЛО

Не могу да заспим. Синоћ сам лоше сањао.

ВИДОСАВА

Шта си сањао?

МОМЧИЛО

Како се нека магла спустила на град с Дурмитора. Ништа није могло да се види. Ни прст пред оком.

Негде сам ишао, више се не сећам где. Магла је била све гушћа.

ВИДОСАВА

И шта се десило?

МОМЧИЛО

У једном тренутку све ми се забелело пред очима. Ни прст пред оком нисам могао да видим.

ВИДОСАВА

Где си био?

МОМЧИЛО

У некој шуми, ваљда. Не могу да се сетим. Нисам више могао да видим ништа око себе. Јабучило је почео да рже и да се врти у месту. Ударио сам га мамузама. Није се померио. Само се вртео око себе. Хтео сам да извадим мач и да расечем маглу, замисли! Машим се за бок, кад оно - нема сабље.

ВИДОСАВА

То је само сан.

МОМЧИЛО

Нисам имао оружје, нисам могао да зауздам коња. А та магла, као да је почела да ме стеже и гуши. Нисам могао да дишем. Онда сам се пробудио. Бабе кажу да се човеку лоше спрема када има овакве снове.

ВИДОСАВА

Пусти бабе. То су глупости. Шта би теби могло лоше да се догоди. Ко би теби смео да науди?

МОМЧИЛО

У праву си. Нико! Мене се сви плаше.

ВИДОСАВА

Баш тако. Теби нико не сме ништа. Ти си војвода Момчило. А снови су глупости. Лези сада. Одмори се.

4.

(Вукашин и Угљеша у гостинској одаји.)

УГЉЕША

Ти ниси здрав. Тако да је питаш. Ти си луд!

ВУКАШИН

Хтела је. Видео сам јој у очима, кад ти кажем. Хтела је сигурно. Није смела.

УГЉЕША

Слушај ме. Ради шта хоћеш, али ако су ти такве лудости на памети, реци ми одмах па да идем ја. Нећу да будем ту кад Момчило сазна шта хоћеш, па те растргне.

ВУКАШИН

Сутра ћемо у лов. Да, да сутра. Сутра га треба (хвата се за сабљу)...сутра ћу га убити у лову. Узећу стрелу...рећи ћемо после да је био несрећан случај...сутра...

УГЉЕША

Не булазни! Прибери се. Ако сутра било шта покушаш, има да те убије као зеца. Знаш ли колико су пута покушали да га смакну у лову? Сачекај, прибери се.

ВУКАШИН

Да, управу си. Не смем да журимо. Само, тако бих га одмах...

УГЉЕША

Полако. Само полако.

5.

(Јевросима и Видосава у трпезарији спремају ручак.)

ВИДОСАВА

Већ би требало да су се вратили.

ЈЕВРОСИМА

Не би њима било довољно ни недељу дана, кад се спусте доле на језера, а камоли два.

ВИДОСАВА

Ваљда су барем нешто уловили. Вукашин је одличан ловац.

ЈЕВРОСИМА

Шта кажеш?

ВИДОСАВА

Кажем, Вукашин је вешт у лову. Свашта би могао да донесе оданде.

ЈЕВРОСИМА

Много си се ти нешто ухватили за тог Вукашина. Немој ђаво да те носи.

ВИДОСАВА

Ти, Јевросима, као да имаш очи на потиљку.

ЈЕВРОСИМА

Ја се више питам има ли мој брат очи уопште, кад је тебе узео за жену? Видела сам како гледаш Вукашина. Немој да те ђаво носи да нешто покушаш да урадиш Момчилу иза леђа, убићу те лично.

ВИДОСАВА

Остави ме на миру. Од кад сам дошла о ову кућу не даш ми да живим. Шта је било? Јел' те страх због брата ли да ће неко да ти отме Вукашина?

ЈЕВРОСИМА

Страх ме је што живим са тобом. Од таквих као што си ти човек може само да настрада. Мени је жао што мој брат то не види.

ВИДОСАВА

А мени је жао што те до сада није удао, па морам да трпим да ми вадиш душу. Као да сам ти ја крива што те досад нико није узео за жену.

ЈЕВРОСИМА

Ако ће то да сачува Момчила, никад се нећу ни удати. Остаћу овде до последњег дана да мотрим на тебе.

ВИДОСАВА

Тоба се и плашим. Да ми је неко рекао да ћу од оног дана кад се удам за Момчила, бити удата и за целу његову луду породицу, богами бих размислила.

ЈЕВРОСИМА

Ово што си сада рекла више никад да не поновиш. Јеси ли ме разумела? Жао ми је што Момчило не може ово да чује. Ја кад бих му рекла, не би веровао. Заљубљен је тебе као луда. Не види несрећник ко си и шта си. Кукала му мајка.

ВИДОСАВА

Мени је жао што не може да види како ме малтретираш. Можда би те онда иселио из куће!

(Улазе Вукашин, Угљеша и Момчило.)

МОМЧИЛО

Шта се овде дешава? Шта је с вама? Не може човек да вас остави ни два дана саме. Одмах се распомамите. Као да нисте здраве и једна и друга.

ЈЕВРОСИМА

Ти ниси здрав, Момчило, кад чуваш гују у недрима.

МОМЧИЛО

Какву гују?

ЈЕВРОСИМА

Ову овде *(показује на Видосаву)*. Поред овакве жене добро још имаш главу на рамену.

МОМЧИЛО

Шта је сад било, у чему је проблем?

ВИДОСАВА

У томе што ова твоја сестра вреба сваки тренутак да ми стоји за вратом и да ми прети. Ја ово не могу да трпим. Хоће ли неко у овој кући од ње да ме заштити?

ЈЕВРОСИМА

Већи је проблем кад нађеш неку курветину, па уместо да је ошишаш до главе и уваљаш у катран, ти је удомиш у поштену кућу.

МОМЧИЛО

Доста, бре! Доста обе! Нећу више то да слушам. Обе сте ми се попеле на врх главе.

ВУКАШИН

Теби овде никад није досадно.

МОМЧИЛО

Хоћеш онда да ти их дам обе, па да их водиш кући. *(Женама)* Доста више, стварно. Сваки дан морам да вас слушам. Не могу више.

ЈЕВРОСИМА

Не могу ни ја.

(Љутито напушта просторију.)

МОМЧИЛО

Види сад. *(Букашину)* Јел' видиш ти шта ја сваки дан морам да трпим? Идем да видим који јој је ђаво.

(Одлази. Вукашин прилази Видосави.)

ВИДОСАВА

Не могу више да је трпим. Не могу.

ВУКАШИН

Немој да кукаш, сама си то изабрала.

ВИДОСАВА

Нисам ја изабрала ништа.

ВУКАШИН

Јеси. Могла си да бираш.

ВИДОСАВА

Када?

ВУКАШИН

Када сам те питао, знаш већ шта.

(Видосава га дуго гледа.)

ВИДОСАВА

Нека буде, Вукашине

ВУКАШИН

Нека буде, шта?

ВИДОСАВА

Издаћу га.

ВУКАШИН

Шалиш се.

ВИДОСАВА

Не. Биће тешко, али покушаћу.

ВУКАШИН

Нема овде покушавања. Или ћеш то урадити, или ћемо настрадати обоје.

ВИДОСАВА

Јевросима му спрема сву храну. Точи му и вино. Све што му спреми, проба пре њега кад му изнесе на сто, за сваки случај. Сви су му одани. И ови сељаци околo. Обожавају га. Као бога. Куну се у њега, певају му песме. Причају како има крилатог коња. Сваки други рећи ће ти како је видео његовог Јабучила како лети преко брда. Не знам да ли га стварно воле или га се плаше?

ВУКАШИН

Ја ћу га убити. Ти ми помози. Нађи начин.

ВИДОСАВА

Ако нас ухвати убиће нас обоје.

ВУКАШИН

Морамо да покушамо.

ВИДОСАВА

Када буде заспао отићи ћу у оружарницу. Натопићу му сабљу крвљу. Неће моћи да је извуче из корица ако га будеш напао. Не знам само шта ћу са Јевросимом? Она ме највише брине. Она му је највише привржена. И не воли ме.

ВУКАШИН

Иди сада. Иди одмах. Послаћу гласника по војску. Биће овде ускоро. Сакриће се у шумама испод града. Ако обавиш свој део посла, освојиће дворац за трен ока.

ВИДОСАВА

Знам...знам. Али није лако, треба ми времена.

ВУКАШИН

Нема времена. Војска ће бити ту за дан-два. Кад крену на дворац, све мора да буде готово. Не смеш да оклеваш. Мораш да испуниш обећање. Ако нам ти не помогнеш, не можемо ништа да урадимо.

ВИДОСАВА

Знам, али...

ВУКАШИН

Видосава, нема «али». Нема назад. Мораш да одлучиш шта ћеш. Хоћеш да останеш овде и да трпиш транина и његову породицу док си жива, или да побегнеш док је још време. Да ли ти се остаје овде у овој планинчини и снегу?

ВИДОСАВА

Не. Не остаје ми се.

ВУКАШИН

Онда знаш шта мораш да урадиш. Знаш ли?

ВИДОСАВА

Знам.

ВУКАШИН

Не оклевај! Кад стигнемо кући, бацићеш поглед кроз прозор. Када будеш видела нови пејзаж пред собом, кад будеш видела сво оно зеленило уместо овог каменолома, схватићеш колико би погрешила да си остала уз Момчила.

ВИДОСАВА

А мора ли Момчило да настрада?

ВУКАШИН

Немам другог решења. Ако бисмо заједно побегли и оставили га, потписали бисмо себи смртну пресуду. Ти знаш да он од Уроша може да тражи шта хоће. Дао би му своју војску да крене на мене. Шта бих онда радио? Да се браним овом својом шаком плаћеника. Он једини нема своје плаћенике јер му цар даје своју војску да њоме располаже. Када га смакнем, та војска постаће моја. И цела Србија. Мораш да пожуриш.

ВИДОСАВА

Знам.

6.

ВУКАШИН

Пристала је! Издаће га.

УГЉЕША

Знаш ли ти шта радиш, лудаче један?

ВУКАШИН

Знам! Склањам тиранина да не бисмо сви настрадали због њега једног.

УГЉЕША

Теби је у ствари стало до ње.

(Вукашин се уноси Угљеши у лице.)

ВУКАШИН

Цео живот га гледам како газдује. Он се о свему пита, он о свему суди. Али неће још дуго. Кад нас Турци зајашу, такви као он ће нам бити само камен о врату. Боље да га ја склоним, па да сачекам Турке и с њима направим договор. А Видосава? Она је сувише добра за њега. Он не заслужује такву жену поред себе.

УГЉЕША

А ти је заслужујеш?

ВУКАШИН

Што освојиш – заслужио си! Слушај ме, Угљеша. Ако те је толико савладао страх пре него што је било шта почело, ти се лепо врати својој чаши и подруму с вином, или се врати кући.

УГЉЕША

Нећу Вукашине, ја бих много волео да ти будеш цар и да владаш а и ја, је ли, с тобом онако мало успут. Само не бих баш да будем у првом реду сад док се будете клали. Нисам ти ја тај тип. Разумеш ме?

ВУКАШИН

Иди брзо до гласника. Сада ћу написати поруку. Нека је носи кући. Тражићу да сва војска за четири дана буде комплетна доле у шумама. Нека се сакрију. Када будемо ухватили Момчила, заузеће замак.

7.

(Видосава силази у оружарницу. Узима Момчилову сабљу. Вади је из корица. Премазује сечиво крвавом крпом. Крене ка излазу. Појављује се Јевросима. Видосава хитро враћа сабљу на место.)

ЈЕВРОСИМА

Шта радиш ту?

ВИДОСАВА

Чистим Момчилу оружје.

ЈЕВРОСИМА

Ти му чистиш оружје? Није него. Шта радиш овде, питам те поново?

ВИДОСАВА

Па шта? И престани да ме уходиш. Где год се окренем, ти си ми за петама. Остави ме на миру.

ЈЕВРОСИМА

Ја не знам шта си овде тражила, али сад ћу да идем до Момчила да му кажем, па нека види шта ће с тобом.

(Јевросима крене прва ка излазу. Видосава узима велику мотку из арсенала, прилази јој и удара је у главу.

Јевросима пада на земљу.)

ВИДОСАВА

Е, нећеш више, мајци, да ми загорчаваш живот.

(Узима конопце и везује Јевросиму.)

8.

(Трпезарија на двору. Момчило, Вукашин и Видосава седе за столом.)

МОМЧИЛО

Шта је ово? Нема никога. Где је Угљеша?

ВУКАШИН

Сад ће доћи. Још мало.

МОМЧИЛО

Видосава, где је Јевросима?

ВИДОСАВА

Не знам ја. Нисам је видела.

МОМЧИЛО

Чудно. Никада не касни.

ВУКАШИН

Не знам, не знам.

МОМЧИЛО

А ти, Вукашине, шта је с тобом? Јел' ти добро? Нешто као да не можеш да се примириш.

ВУКАШИН

Ја? Јок, што бих? Нисам, добро ми је.

МОМЧИЛО

Не знам. Све те гледам нешто, чини ми се као да не можеш да се примириш у тој столици. Као да имаш пундравце у тој одећи.

ВУКАШИН

Е, није-него.

(Улази Угљеша.)

МОМЧИЛО

А где си ти до сада?

УГЉЕША

Извини што касним.

МОМЧИЛО

Још и остали да дођу...

УГЉЕША

Неће доћи.

МОМЧИЛО

Како?

УГЉЕША

Барем не док их ја не пустим.

МОМЧИЛО

Угљеша, чини ми се да те не разумем баш најбоље.

(Угљеша звизне. Улазе војници и уносе Јевросиму.)

МОМЧИЛО

Шта се овде дешава?

ВУКАШИН

Били смо поново мало у лову. Као што видиш свашта смо нахватали.

МОМЧИЛО

Вукашине, док те слушам, имам ме неки нелагодан осећај. Али све се надам да се ти то онако мало шалиш, јер у противном бих морао да ти отфикарим главу. Угљеша, шта је ово?

УГЉЕША

Момчило, војска је у замку. Немој да се јуначиш узалуд.

МОМЧИЛО

А тако, значи. Војска.

ВУКАШИН

Момчило, немој да се натежемо.

МОМЧИЛО

Пусти жене Вукашине па ћемо онда да разговарамо.

(Видосава и Вукашин се засмеју. Видосава прилази Вукашину.)

ВИДОСАВА

Одакле да ме пусти, Момчило. Из твојих канџи.

МОМЧИЛО

Види курве, младе Видосаве!

ЈЕВРОСИМА

А лепо сам ти говорила да најуриш бештију из куће. Сада види шта ћеш и како ћеш.

(Видосава приђе Јевросими и опали јој шамар.)

ВИДОСАВА

Ти да ћутиш, роспијо.

ЈЕВРОСИМА

Убићу те, кучко! Кунем ти се.

ВУКАШИН

Лепо сам ти понудио и власт и војску и све. Али теби је дражи и магарац само док има круну на глави.

МОМЧИЛО

А да сам пристао, шта би било онда? Јел' би ти била довољна само власт или би ме издао због ове Видосаве. Због ове вештице. Јел' би било вредно свега овога, краљу Вукашине?

ВУКАШИН

Пази како говориш о мојој жени!

МОМЧИЛО

Срећа моја те је сада твоја. Слушај ме, пусти Јевросиму.

ВУКАШИН

Доста! Ја од сада наређујем. Нећу више да те чујем. Довољно си наређивао свима.

МОМЧИЛО

Вукашине, изели те вуци. За ово ћеш да платиш. Видим да ћу морати да те преваспитама на тежи начин.

(Момчило се хвата за дршку мача. Крене да вади мач, али не може да га извуче. Војници ваде сабље.)

УГЉЕША

Не вреди, Момчило, не вреди. Видосава ти је подмазала оружје.

МОМЧИЛО

Ма има да вас побијем голим рукама.

(Момчило крене на Вукашина али се испред њега испрече војници. Савладавају га и обарају на земљу.)

МОМЧИЛО

Вукашине, стоко неопевана! Убићу те! Убићу те голим рукама, чујеш ли ме?

ВУКАШИН

Не прети, Момчило, узалуд.

(У општој гужви, Јевросима прилази војницима. Једном од војника узима нож за појасом. Прилази Вукашину с леђа и ставља му нож под грло.)

ЈЕВРОСИМА

Пуштајте га! Пуштајте га одмах или кољем!

ВУКАШИН

Пуштајте! Нећемо клање!

МОМЧИЛО

Море, кољи, сестро! Кољи свињу! Не слушај их, мајку им безобразну!

ВУКАШИН

Ааа, упомоћ!

(Угљеша и Видосава прилазе Јевросими с леђа. Разоружавају је и ослобађају Вукашина. Кад војници виде да је Вукашин слободан, избоду Момчила мачевима. Момчило лежи на земљи. Војници држе Јевросиму.)

МОМЧИЛО

Приђи, Вукашине, да ти нешто кажем. Приђи, нећу ти ништа.
(Вукашин му прилази.)

МОМЧИЛО

Овако како сам ја данас прошао, ти ћеш проћи сутра. Као што је данас Видосава продала мене, тако ће и тебе продати сутра.

ВУКАШИН

А хтео сам да поделимо власт. Знаш да сам хтео, али кад си тврдоглав...

МОМЧИЛО

Ако већ хоћеш да се жениш, боље узми Јевросиму. Ја овој Видосави не бих дао да ми причува две везане овце. А као што можеш и сам да видиш, поприлично сам у праву.

(Умире.)

УГЉЕША

Готово је.

ВИДОСАВА

Идем по његову опрему.

УГЉЕША

Нека гласници оду у све градове и нека кажу да је војвода Момчило хтео да убије Уроша. Нека кажу да га је Вукашин спречио у намери. Нека сви знају да је Србија поново безбедна и да нема бојазни за цара и његов живот.

(Улази Видосава и носи Момчилову опрему.)

ВИДОСАВА

Ево је. Пробај да видимо како ти стоји.

(Вукашин навлачи на себе Момчилову одећу и узима његово оружје.)

ВУКАШИН

Док ја пазим на Уроша, Србија нема чега да се плаши. Живели, браћо! Ово мора да се овековечи. Позовите гуслара.

(Улази гуслар.)

ГУСЛАР

Ево, ево идем.

(Вукашин је обукао Момчилову опрему која му је за два броја већа.)

ВУКАШИН

Спевај нешто пригодно да се обележи овај историјски тренутак. Је ли, да се не чини вама да је мени ова одећа мало велика?

УГЉЕША

Ма јок, што? Таман ти је све.

ВИДОСАВА

Какви, бре. Ко саливено.

УГЉЕША

Јес' вала. Тако се то ваљда носи сада.

ВУКАШИН

(Гуслару)

А ти? Хоћеш ли да запеваш нешто?

ГУСЛАР

Хоћу, хоћу. Шта бисте ви?

ВУКАШИН

Ма нешто онако, да буде јуначки. И да буде жива истина.

ГУСЛАР

«Што Момчилу било до кољена,

Вукашину по земљи се вуче.»

ВУКАШИН

Е, то ми се свиђа!

ГУСЛАР

«Што Момчилу таман калпак био,

Вукашину на рамена пада.

Што Момчилу таман чизма била,

Ту Вукашин обје ноге меће.

Што Момчилу таман прстен био,

Ту Вукашин три прста завлачи.

Што Момчилу таман сабља била,

Вукашину с' аршин земљом вуче.»

(Вукашин са запрепашћењем гледа и слуша гуслара.)

ВУКАШИН

Шта трабуња овај, је ли? Шта му ово значи? Какве су то
глупости?

УГЉЕША

Ма знаш како ти они све преувеличају. *(Гуслару)* 'Ајде марш кући, џукело једна! Терајте га одавде. *(Одводе гуслара)* А ово није најгоре што умеју. И шта после? За сто година неко ће да слуша ове његове песме и шта ће да помисли - да смо били неке барабе.

(Вукашин гледа у превелику одећу коју има на себи.)

ВУКАШИН

Види, види, курве Видосаве. *(Видосави)* Оваквог си издала јунака!

ВИДОСАВА

Сам си то хтео.

ВУКАШИН

Змијуљаго једна. *(Војницима)* Водите је одавде. Не могу да је гледам! Да се јадна за зелен бор 'ватиш, и он би се зелен осушио!

ВИДОСАВА

Али...

ВУКАШИН

Нема «али»! Водите је у подрум и закључајте је док је лепра не изеде. Доста ми је више тог двојног морала. Страшно је то што се данас ради. Да се тако издају мужеви, пријатељи. Да се издаје земља на такав начин. То је страшно! Право да вам велим свима, мене боли све ово што око себе гледам. Чак и један издајник попут Момчила не заслужује да му се овако забије нож у леђа. Али од сутра, многе ће се ствари променити. И то набоље. То вам ја обећавам. *(Прилази Јевросими.)* А ти? Да ли желиш да испуниш последњу жељу свог покојног брата и постанеш моја жена?

ЈЕВРОСИМА

Цео живот сам била заљубљена у тебе, а тек сад видим какав си. Заслужио си да проведеш цео живот с Видосавом. Али изгледа да имаш више памети него што је имао Момчило. Иако те презирем, испунићу Момчилову жељу. Нека буде. Хоћу. Бићу твоја жена (*Себи у браду*) Боље ја теби сваки дан крв да пијем, него ти мене да стрпаш у подрум.

ВУКАШИН

Врло добро. Вратите оног гуслара, али реците му да припази мало шта ће да пева да му не заврћем шију без потребе.

(Улази гуслар.)

ГУСЛАР

Реците, газда.

ВУКАШИН

Дај неки завршетак, али да буде како треба, молим те.

(Гуслар седа на столицу и узима гусле.)

ГУСЛАР

«Краљ похара дворе Момчилове,
Па он узе сестру Момчилову,
По имену дилбер-Јевросиму,
Одведе је Скадру на Бојану,
И вјенча је себи за љубовцу,
Шњом је лијепи пород изродио,
Породио Марка и Андрију,
А Марко се тури на ујака,
На ујака, војводу Момчила.»

ВУКАШИН

Е, тако већ може!

КРАЈ